

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasiló
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, PODOBU.

Letnik II.

V Ljubljani 1. maja 1901.

Št. 9.

Dani se . . .

Na obzorju se svita. Dolgo časa so zastirale teme in megle obzorje našega šolstva. Zdelo se je že skoraj, da se ne bo več zdnilo. A sedaj je prodrli prvi jasni solnčni žarek skozi temo in megle . . .

Da ima naše šolstvo vrline, ki jih stara šola ni imela, tega nihče ne taji. Čas napreduje, in dasi naplavi vedno novih zmot in zablod, nekaj dobrega zrna je vedno v tem naplavu. Tudi moderna šola ima svoje vrline. A žalibog, da so te vrline le bolj formalne, vnanje, a da v bistvenem tiči velika zabloda. Napredovala je metoda pouka, napredovala je higiena šolska, a vzgoja duha in srca je nazadovala. In nazadovati je morala! Vzgoje ni brez verstva, a verstvo se je načeloma vrglo iz moderne šole. Moderna šola je v bistvu interkonfesionalna. Učitelj je lahko ateist, in iz pedagogike je izključen verski vpliv. Le kot predmet životari še krščanstvo po šolah borno življenje, a želja modernih pedagogov — izrečno se je povdarjala ta želja že tudi pri nas — je le-ta, da treba verstvo sploh izbaciti iz šole!

Zavedni katoličani so takoj izpočetka videli, kakšne sadove mora obroditi moderna šola. Brez vere ni vzgoje: šola brez vere — šola brez vzgoje! Videli so, da mora mladina podivjati in da se bo ta podivjanost bridko maščevala nad onimi, ki niso zabranili, kar so mogli in morali zabraniti. Katol. škofje so protestirali proti načeloma brezverski šoli in prvopastir krščanstva sam je svečano povzdignil svoj glas. A škofovski protesti in papežev glas so

zamrli v divjem kriku modernih pedagogov in nepedagogov. Ni jih čula množica in niso jih čuli oni, ki je v njih rokah usoda narodov. Čas je hitel in zorelo je strupeno seme moderne pedagogike. Krščanska zavest je temnela, a širil in krepil se je indiferentizem, dokler se ni izprevrgeł v fanatizem sovraštva proti cerkvi in državi. Gonja proti Rimu in proti Avstriji — taka, kakršna je — bi bila nemogoča, če se ne bi bil izcimil v moderni šoli verski indiferentizem. Le ta indiferentizem se je dosledno izprevrgeł v sovraštvo proti cerkvi katoliški in sovraštvo proti Avstriji, ki je nje tradicionalna misija katoliška. „Los von Rom! — Los von Oesterreich!“ — to je deviza modernega naraščaja.

Seveda zavedni katoličani niso držali križem rok. Storili so takoj izpočetka, kar je bilo v onih žalostnih časih mogoče. Zasnivali so privatne šole; vplivali na osebe, da se je upravnim potem preprečilo to in ono zlo; začeli so se organizirati, da bi se morda v dogledni bodočnosti z združenimi močmi dalo storiti kaj več. Pred petnajstimi leti se je osnovala na samem cesarskem Dunaju „Katoł. šolska družba“ (Katholischer Schulverein), katere izrecni namen je bil neumorno delovati za blaginjo avstrijske mladine, za prestol in oltar. Mnogo dobrega se je storilo, vendar daleč ne toliko, v kolikor je bilo želeti. Niti na pol pota nismo do cilja. Vzroki so različni. Liberalizem se je pregloboko zajedel v avstrijske narode, birokratizem dela vsakemu takemu pokretu sto in sto ovir, in kar je pri nas največ, ta religiozni in patriotični razvoj je pogrešal svetlih in toplih žarkov...

Hvala Bogu, prvi žarki so prodrli skozi temo in megle; navdaja nas vesela nadeja, da se dani!

Cesarski prestolonaslednik, nadvojvoda Franc Ferdinand, se je postavil na načelo temu gibanju, prevzel je radovoljno, s prepričanjem in zavestjo, pokroviteljstvo nad mogočno katoliško šolsko družbo, ki šteje sedaj okrog 46.000 udov in podpornikov.

Že dolgo časa, dejal je cesarski princ, zasleduje z velikim veseljem blagodejno delovanje katoliške šolske družbe; priznava in odobrava nje patriotično in religiozno smer, zlasti v dobi, ki ji je deviza „proč od Rima!“, kar je ob enem „proč od Avstrije!“, deviza, ki jo je treba z vsemi močmi pobijati. Katoliška šolska družba naj le naprej tako deluje kakor doslej; zagotovljena naj bo, da ji on (prestolonaslednik) ne bo pokrovitelj le po imenu, ampak z vso močjo in energijo!

To so odrešilne besede! Ni skoraj mogoče dvomiti, da se je cesarski princ dobro zavedal vseh posledic svojih besedi. Zakaj izjavil je, da naj se vse te besede le objavijo. Vedel je torej, da bo židovsko-framasonska tolpa zagnala divji krik, da bodo z njo zatrobili vsi liberalni rogovi o „strankarstvu“, o „nepremišljenosti“ cesarskega prestolonaslednika, da bodo klicali vlado na odgovor in pomoč. Vse to je pač dobro vedel cesarski princ. Če je torej vsemu vkljub z moško energijo in visoko avktoriteto odobril naše cilje, tedaj smemo upati, da bo napočila za Avstrijo nova doba. Avstrijskemu šolstvu so pokazani jasni cilji, ki jih je doslej le preveč zanemarjalo v veliko kvar cerkve in domovine, če jim ni bilo naravnost sovražno!

Z radostjo in novim upanjem nas napolnjuje ta veseli pojav. Z radostnimi nadějami zremo v bodočnost.

„Zora puca, bit' če dana!“

Šola v boju zoper alkoholizem.

Na osmem mednarodnem kongresu zoper alkoholizem, ki se je vršil od 9.—14. aprila na Dunaju, razpravljala so se tudi vprašanja, kako naj se odpravi ali vsaj omeji pogubni vpliv alkohola na mladi naraščaj in kako naj sodeluje šola pri tem važnem vprašanju.

Govornik Viljem Frei iz Nemčije je podal žalostno sliko o pijančevanju dijakov srednjih šol in je povdarjal, da moderna šola, ki gleda samo na pouk in zanemarja vzgojo, ne more ničesar storiti zoper to hudo zlo, treba je šole, kateri bode glavno načelo vzgoja mladine.

Vsebina njegovega govora je naslednja:

Usodepolne posledice pijančevanja v dijaškem življenju bodisi že visokošolcev ali pa srednješolcev tudi nasprotniki treznosti (abstinence) pripoznavaajo. Pogosto pijančevanje visokošolcev ni uničilo samo med svojimi mnogo mladih in nadepolnih življenj, temveč je imelo kvarnih posledic tudi za ljudstvo, zlasti pa še posebno za gimnazijce, realce in za učence podobnih zavodov. Dijaki po vseučiliščih so večkrat pravi mojstri v pijančevanju, ki se zgleduje po njih ljudstvo, zlasti pa srednješolska mladina.

Ravnatelj, učitelji in šolska oblastva imajo prijetno nalogo učence odvracovati od pijančevanja. V vsaki šolski postavi se nahaja točka, ki bolj ali manj strogo prepoveduje obiskovanje gostiln. Uporabljajo se razna sredstva zoper popivanje dijakov. Za to se odrejajo vse mogoče prepovedi in preti se z ostrimi kaznimi. Dijaki, ki se zasačijo pri pijančevanju, dobijo slab red v vedenju, ali nekaj ur zapora ali jih pa izključijo. Tudi gostilničarjem dotičnega kraja se strogo prepoveduje učencem prodajati alkoholične pijače.

Toda kljub vsem tem prizadevanjem so rezultati še vedno negativni. Te prepovedi so povsod še tem večja privlačna sila k pijančevanju. Trud šol starega zistema je torej v tem oziru popolno brezuspešen; to je tudi najočividnejši simptom njih notranje nemoči.

Le vzgojevalna šola ima na razpolago boljša sredstva. Policijsko nadzorstvo ne vzgaja značajev, in ne more zdatno omejiti pijančevanja, kajti same prepovedi so mladinskemu čustvovanju naravnost zoperne in niso nikdar vzbudile idealnega navdušenja. Pijančevanje toliko časa ne bo nehalo in bode zahtevalo leto za letom novih žrtev, dokler se s korenino ne iztrebi.

Mladina hoče, da se ji pokaže, kaj naj stori namestu prepovedanega. Ako se posreči, učencem poleg filoloških, matematičnih in naravoslovnih ved tudi dati idealov, ki jih mladi živelj razume, tedaj bode pijančevanje in s tem tudi slabe posledice polagoma

kar same od sebe ponehavale, konečno izginile, in s tem bi se storil velik korak na potu нравstvene vzgoje.

Vzgojevalna šola je ena izmed onih faktorjev, ki so vspešno napovedale boj alkoholizmu. Ta šola ne pozna pri svojih gojencih nikakeršnih prepovedi ali kazni zoper uživanje alkohola.

Nagnenje k pijančevanju izpodrine sama od sebe primerna hrana, prikladno telesno delo menjajoče se z duševnim naporom, pouk v naravoslovnih kakor tudi v versko-etičkih vedah, navod k socialnim opazovanjem i. t. d.

Dokaz, koliko zamore uplivati šola, kateri je vzgoja glavno načelo, je „Nemški deželni vzgojevalni zavod“ dr. H. Lietz-a v Isenburgu ob Harzu, neka realka, ki ima gojence od 9. do 18. leta. Uspehi te mlade šole z ozirom na naše vprašanje kažejo vzgojatelju, da je metoda, katere se poslužuje, popolnoma na pravi podlagi. Mala statistika te šole kaže, da je od 70 učencev jih 29 zdržuje vsake alkoholične pijače. Razumljivo je, da je oni peteri dijaki, ki so že kot abstinentje vstopili, i še naprej taki ostali. Med šolskim letom niso dijaki razun malih izjem uživali alkohola. Med počitnicami seveda je uživalo od 75 dijakov 41 alkoholične pijače radi domačih razmer.

Kje je kaka šola s staro metodo, ki se more ponašati z enakimi uspehi? Vrhutega pa daje ta šola svojim gojencem neprimerno več prostosti, kakor katerakoli druga šola na Nemškem.

Učna šola starega sistema goni takorekoč dijake v gostilne, ker enostransko gleda le na poučevanje, zanemarja pa ročna dela in zdrave igre, kratko, ker prezira naravne in upravičene interese mladine.

V interesu alkoholičnega gibanja je tedaj, da se podpira preosnova šol, kakor je tudi v interesu preosnove šole, da taisto povsodi prodre. Šele tedaj, če se pijančevanje popolnoma omeji, je mladini pot odprta k idealizmu. In plačilo za to bo zdrav in krepak naraščaj.

Kakor pritrjujemo glavni misli govornikovi, da sedanja šola zoper alkoholizem zato ne more ničesar storiti, ker zanemarja vzgojo mladine, vendar se nam zdi, da se le z zunanjimi sredstvi (primerna hrana, igre, ročna dela) tu ne bode mnogo opravilo. Glavni vzrok, zakaj da je pijančevanje med mladino tako zelo razširjeno, je brezversko, materiališko mišljenje, ki ne pozna drugih idealov, kakor čutno, razuzdano vživanje. Rana je torej v srcu in tam je treba tudi pričeti vzgojo.

Dočim je Frei dokazoval potrebo reforme šolstva v vzgojnem smislu, je razlagal vladni svetnik Quensel iz Kolina, kako naj šola sploh v danih razmerah deluje zoper alkoholizem. Njegovo poročilo se je glasilo:

Za vzgojitelja mladine sta poklicani družina in šola. Prva pa ne more povsem uspešno delovati zoper uživanje alkohola, ker ji manjka zadostnega poduka o njega senčni strani; tedaj preostaja samo še šola.

Šola pripravlja mlade duhove na boj za obstanek v duševnem in telesnem oziru in ga ni faktorja, ki bi poleg starišev tako uplival na mišljenje in čustvovanje otrok, kakor je ravno šola. Šola ima pa še zlasti

radi tega važne interese pri rešitvi alkoholičnega vprašanja, ker dotika ono neposredno tudi njo; kajti uživanje alkohola slabi duševne zmožnosti, kakor pazljivost, razum, mišljenje in spomin, in ovira na ta način reden in uspešen napredek.

Tudi politična in vojaška oblastva bi se morala energično potegniti za omejitve uživanja alkoholičnih pijač, kajti ono zelo opovira naravni razvoj človeškega telesa, zlasti je škodljivo za mladino, ker upliva ta strup na mlade, nežne in nerazvite organe otrokove zelo pogubonosno.

Posebno nevarno je za mladino vsako ponavljajoče se vživanje alkohola; kajti to izvablja vedno večjo in večjo slast in hrepenenje po pitju alkohola, počasi naraste polagoma in nevedoma v strast in napelje k rednemu pijančevanju. Radi tega se otrokom do 14. leta alkoholičnih pijač brezpogojno in brezizjemno ne sme dajati, in sicer zaradi tega ne, da se morejo v družabnem življenju razumno upirati vsaki skušnjavi za vživanje alkohola.

Šola naj deluje zoper alkoholizem zlasti s tem, da nudi obligaten in sistematičen pouk o velikih nevarnostih, katere povzroča uživanje upijanljivih pijač, kar se najlažje zgodi v zvezi s poukom o splošni fiziologiji in higijeni.

V to svrho je treba učiteljem in pripravnikom posebnega poduka o fizioloških učinkih alkohola na človeško telo.

Kot vzorec primernih učnih knjig služi pa lahko knjiga, ki je vpeljana v nižjih in višjih šolah združenih držav Severne Amerike, — takozvani Text - books.

Razun obligatnega pouka o alkoholu naj učitelj uporabi vsako priliko zlasti v krščanskem nauku, v pouku branja in računanja, da tako tem lažje zbudi velik stud pred strupenim alkoholom.

Ker zgledi vlečejo, naj učitelj sam pri sebi kolikor mogoče omeji vživanje alkoholičnih pijač.

—n.

Krščanska in moderna vzgoja.*)

Yprašanja o vzgoji ljudstva, s katerimi se bavi o tem času visoki zbor, začela so krščanski svet zopet zanimati koncem 15. stoletja. To zanimanje tudi dandanes ni nehalo, ampak je med narodi, kjer se vpoštevata blagor ljudstva, najvažnejše, in ž njim se bavijo odlični, umni in najbolj požrtvovalni sinovi naroda. Dve, povsem različni načeli vzgoje se dandanes borita med seboj, jedno je krščansko, a drugo protikrščansko, ki se zove tudi liberalno. Najpopolnejša oblika krščanske vzgoje se nam kaže pri katekumenih, kjer se je pojdinec najprej naučil krščansko misliti, čutiti in hoteti, in potem, ko je bil pripravljen za sprejemanje verskih resnic, je bil poučevan v veri. Kasneje je izročila krščanska družba to skrb pokristja-

*) Poročilo g. dr. Jurija Turica, profesorja učiteljišča v Petrinju, na prvem hrvaškem katoliškem shodu. Obljubili smo svoj čas, da objavimo govor v celoti, a nam je zaradi druge tvarine zakasnel. Zato ga šele sedaj podajemo našim bravcem.

njenja krščanskim starišem, da oni pripravljajo otroke za sprejem verskih resnic, navodivši jih krščansko misliti, čutiti in hoteti.

Razne okolnosti so delovale, da se je moglo krščanstvo širiti. Posamezniki so sprejeli vero krščansko, ali ne krščanskega duha, krščanskega življenja in načina mišljenja. Tako je nastala množica družin, ki niso pripravljale svojih otrok za razumljenje verskih resnic; nabralo se je ljudi, kojim je bila krščanska vera tuja, a družabni red je dovedel s seboj, da se je držé v življenju in načinu mišljenja. Nauk, ki človeka osvoboduje verskih resnic in dolžnosti, nahaja v tej vrsti kristjanov privrženca, ki so se otresli krščanske vere, kakor spona, ki tišči in je neznosljiva. In ta nauk se je počel javljati v onem času, ko je ljudski duh okrepljen in očiščen v krščanstvu, v začetku novega veka začel razvijati znanosti in umetnosti, ter spoznal v sebi lastno moralno moč.

Ta nauk pravi, da more človek, ki s svojo močjo, svojim razumom ter estetično in etično zavestjo lahko spozna, da obstoja nepremeljiva resnica lepota in dobrot, to spoznati brez pomoči vere, da more spoznati večno st kakšna je, Boga in moralne zakone, kojih se ima držati v življenju. — Ne moremo tu razpravljati, kako je došel ljudski duh do te zmote, ki ga je najprej od krščanstva dovela do moralnega propada in znanstvenega nihilizma, niti o tem, kako sta Platon in Aristotel komaj spominjala na ono, kar je Kristus v svojem nauku jasno razodel, nego spominjam, da je ta nauk v onih po imenu kristjanah našel npravne privrženca in začelo se je iskati resnice, ki bi človeka bolj zadovoljile, kakor krščanstvo, začeli so se iskati moralni, zakoni, ki bi ga ne vezali. (Ta pojav imenujemo racijonalizem. Op. ured.)

Tako se je res rodila ena misel za drugo, ali na vsaki se je spoznal znak neresnice, dokler niso prišli do prepričanja, da človek s svojim umom ne more spoznati resnice. Torej — dejali so — ker je človek ne more spoznati s svojo močjo, resnice ni, a ker ni stalne in večne resnice, ni Boga. (Skepticizem in nihilizem.) Težko je verovati, da je tisoč in tisoč učenih glav v taisto smer zašlo, in da nihče ni opazil zmote, da more namreč nekaj obstati, čeravno človek tega „nekaj“ ne more spoznati s svojim razumom. Kakor da bi bil človeški razum stvaritelj, kateri — spoznavajoč — ustvarja. Cuditi se moramo, da toliko učenjakov dolgo časa ni opazilo, da se ono ne more zanikavati, kar razum pripozna, da obstoji, a samo zato, ker se dá z razumom doseči. Ravno tako so blodili, iskaje moralne zakone, dokler niso izprevideli, da se moralni zakon ne more najti z lastnim razumom, a tedaj se trdi — ne pazeč na absurdnost misli — da tudi ni stalnega, večnega, nespremenljivega dobrega in moralnega zakona, kadar ga človek ne more spoznati. Dobro je po njih mnenju ono, kar je ugodno onemu, komur je ugodno; ako ima v sebi moči, prisili tudi druge, da imajo za dobro ono, kar je njemu ugodno. Dobro in pravo je sila, sila je zakon.

Tudi te zmote ni mogel spoznati moderni učeni svet s svojim prosvitljenim razumom, ampak začelo se je o ti smeri, moderni, hvaljeni, svobodoumni poučevati tudi ljudstvo. Toda kmalu so se pokazale zle posledice v življenju, pokazalo se je, da je ljudski duh na krivem potu. In zato se ozira danes svet bolj kot nekdanj

za drugimi vzgojnimi principi, a nam vestnim in prepričanim katolikom je dolžnost, da opozarjamo na prava načela vzgoje, ki jih v sebi krije cerkev Kristusova.

Mi katoliki hočemo šolo, ki se poslužuje znanstvenih, nedvomljivih pridobitev; nočemo pa šole, ki mesto verskih resnic podaja neznanstvene hipoteze, nasprotno razumu in etiški zavesti človeka; hočemo šolo, ki človeka popolnoma izobrazí in ga s tem dvigne do prave izobrazbe, po kateri on določno, jasno stavi meje svojemu razumu in čuti v sebi potrebo življenja po moralnih zakonih. Nočemo šole, ki ne uči ničesar razen nauka, da more človek vse s svojim razumom doseči, ki zanemarja estetiško in etiško zavest in s tem podivjuje. Katoliki hočejo šolo, ki izobrazuje človeškega duha, ga odteguje temi neznanja in ga s tem naredi sposobnega za sprejemanje resnic naše sv. vere, in šolo, ki — tudi najmanjšega — svojega učenca naredi kritičnega filozofa, ki bode razumel in znal, kaj premore človek s svojim razumom doseči, ki bo v nauku svetega evangelja našel svoj dušni mir. Nočemo pa šole, ki prosvitljuječ zaslepljuje. Hočemo, da se razvija mladina naravno, da bo sposobna, da sprejme moralne zakone kot svoje prepričanje, in po teh svobodno živi; nočemo pa mladine, ki služi telesu in strastem, ki občuti vsak moralni predpis kot jarem, katerega se mora otresti. Hočemo šolo, ki skrbi za časno in večno srečo mladine, za dušno in telesno zdravje, za pravo srečo človeško, nočemo šole, ki — vojena po zmoti — hoče, da človek sam sebi kroji zakone, četudi ga ti peljejo v propast. Mi katoliki hočemo šolo, ki uči krščansko misliti, krščansko hoteti, krščansko živeti, šolo, ki človeka prerodi; borimo se za tako šolo ne iz sebičnosti, ampak želeč bližnjemu našemu dobro. Mi moramo skrbeti za tako šolo in se zanjo boriti, ker marsikaka družina ne spolnuje svoje dolžnosti, ker je zavladal nauk, ki preprečuje, da bi se človek v duhu prerodil.

Moderna šola je težila in teži za prosvetljenimi duhovi in znanostjo, za šolo, ki podaja kar največ znanja. To mnogovrstno in mnogobrojno znanje naj bi bila ona luč, ki naj bi človeka prosvetila, da bi vse znal; to naj bi bile oči, ki ga bi privedle do spoznanja, da ni treba vere — vodnice, in naj pokaže resnico in ga v življenju vodi. Pri tem stremljenju za znanstvom se je popolnoma pozabilo na človeka. Pozabil se je krščanski nauk, ki uči, da ima človek voljo, da ima čuvstva, da more biti značajan in brezznačajan, da more biti dober in hudoben, če tudi bi znal vse. Delalo se je za osvoboditev človeka od vere, toda nihče ni pazil, da se porodi nesoglasje iz ljudskega duha, nihče ni delal na to, da bi se človek razvijal v pravi značaj. A značaja ni brez stalnega prepričanja in sicer brez prepričanja verskega in moralnega. Takega prepričanja pa ne razvija moderna šola, ker ona je povsem protivna vsakemu prepričanju razen jednemu, in to je: prepričanja ni brez misli in težnje. Zato moderna šola ne stremi za prepričanjem, ampak za znanstvom.

Ako še upoštevamo, da je to znanstvo že med seboj nesoglasno, tedaj ni čuda, ako primanjkuje značajev in ako svet, opazivši to zmoto z njenimi slabimi posledicami, vpije sedaj za značaji in zahteva od vzgoje

in šole, da razvija značaje, ker je značajniku lahko pridobiti znanja, dočim je značajnežu brez koristi množina znanja. Ako pa hoče družba, da ji vzgoja in šola dá značaje, tedaj naj v središče vsega stremljenja stavi versko in moralno prepričanje človeka, in temu jedru naj vse prizadevanje vzgojo prilagodi. Ako se postavi verski nauk kot središče, okolo katerega se koncentrira ves drugi pouk, ne bode treba zatajiti niti ene znanstvene resnice, kajti ni je znanstvene resnice, ki bi bila v nasprotju z vero; in ne bode treba nobenemu naravnemu moralnemu zakonu se ponižati, ker ni se še našlo niti jedno moralno načelo v krščanski veri, ki bi človeka vodilo v zlo. Tudi naj se ne vpeljuje v šolo, kar ni znanost, kar človeka onesrečuje, ker mu razvnema strasti; to dvoje vodi do nesoglasja v duhu in s tem do breznačajnosti.

Ugovarjali so krščanski vzgoji in krščanskemu duhu, da odteguje človeka vsakemu užitku. V resnici ga odteguje užitku, ali takemu, ki ga pripelje v norišnico ali kaznilnico, pripravlja pa človeka za užitek v resnici, dobroti in lepoti, za največji užitek, ki je sploh, in to je: užitek v požrtvovalnosti do bližnjega in za pravo čisto in nesebično vero v Boga. Te razmere, ako bi že drugih ne bilo, silijo nas, da skrbimo za vzgojo in izobraženje vseh slojev, tudi ljudstva. Samo z izobraženostjo povzdigne se človek do pravega dušnega užitka, do prave sreče, ali odtegne se telesnemu uživanju, ki je protivno naravi človeka, ki morí telo in dušo. A ta tako zvana moderna in liberalna vzgoja je tudi v tem grešila proti človeški naravi. Mesto da osvobodi duhove tako, da jih dvigne do težnje za pravim užitkom, si prizadeva, da poruši običaje in moralne predpise, ki so jih stvorila stoletja, samo zato, da se človeštvo ne uniči z nenravnim življenjem. S tem se razširja po svetu nezadovoljstvo in sovraštvo. Delavec je nezadovoljen, ker mora delati in nima pripomočkov, da bi telesne dobrote užival, kolikor bi hotel in mogel; kapitalist je nezadovoljen, ker mora dobiček deliti z delavcem in ker — zaslepljen — odklanja prvo, pač pa vsa sredstva uporablja za vžitek. Delavec sovraži kapitalista, kapitalist delavca, ali — vsled užitka razdejana in izmozgana — prezirata slednjič sebe in življenje. Strašen pogled! Obupana bitja! Žalostni stvori!

Moderni duh vrh tega očita krščanski vzgoji, da ne skrbi za obstanek pojedinca na tem svetu, ker ne razvija moči za delo, niti smisla za skupnost. Tudi tu ima krščanska vzgoja posebne nazore, ki jo vodijo. Imetje je sredstvo, ki je združeno z delom, in kdor more delati, dolžan je delati za sebe in za drugega; toda ni sredstvo, s kojim se drugi zaslužnjuje in se iz njega izcrpava njegova duševna in telesna moč, njegova samostojnost in poštenje. Imetje je združeno z delom, ravnajo ga moralni zakoni, ne pa da se — po neomejeni konkurenci — vsled neznanja, nevednosti in siromaštva bližnjega, polnijo žepi. Bogatin je varuh imetja, ki mu ga je Bog izročil, da ž njim dobro dela in bližnjemu pomaga, dajoč mu zaslužka in sredstev, katerih si delavec ne more pridobiti; ni pa imetje sredstvo za uživanje. Delo je izraz in vir moderne moči, ni pa muka, koji se bi modri izogibal.

Tu imate pred seboj načela krščanska in moderna; ona so načela, koja vcepljuje krščanska šola, ta pa protikrščanska šola. Kateri delavec bo sposobnejši za pošteno delo? Gotovo krščanski. Naravno je, da mora danes, ko je uspeh dela odvisen od poznavanja prirode in prirodnih sil, tudi šola v tem oziru kaj storiti, osobito pri nas, kjer je zemlja razdeljena na male posestnike in vsak sam odločuje pri svojem delu in gospodarstvu. Ljudska šola mora v tem oziru podučevati ljudstvo, sicer se naseli razumnejši tujec in naše ljudstvo propade. Ako ljudska šola ne blaži in ne pripravlja za razumljenje nauka o gospodarstvu, tedaj je zastoj vse prizadevanje oblasti, družb in pojedincev za gospodarski napredek. Uzgajajmo najprej ljudstvo, in ono bo sebi vzredilo svojo govedo, uzgajajmo poštenjake, ki cenijo svoje, tuje in skupno, in tako bodo procvele gospodarske zadruge.

Moderni duh trdi, da katoliška cerkev, hoteč svoje člane posvetiti, pospešuje suženjstvo, mračnjaštvo in versko nestrpnost. Katoliška cerkev posvečuje svoje članove izobrazujoč jih, otvarjajoč jim oči, da ločijo resnico od neresnice, dobro od zla. Katoliška cerkev ve, da je neznanje, neizobraženost, neločevanje resnice od neresnice, dobrega od zla, da je praznoverna tmina ono polje, na katerem njeno seme ne vzkljuje. Prizadevajoč si, da s svojo vzgojo naredimo vsakega člana svoje cerkve vestnega člana, nam ni za to, da bi bili članovi naše cerkve pripravni za borbo proti vernikom drugih verskih družeb. Mi se borimo proti brezverstvu, ne proti veram, in to v prvi vrsti proti brezverju v našem narodu. Vsak pravi krščanski katolik čuti potrebo, da se bori proti brezverstvu, ker nas krščanska ljubezen k temu napeljuje, ker vidimo, da je brezverstvo vzrok vsega zla, ki nas zadeva. Zavedni katoliki se torej boré proti zlu, ki je v njih in med njimi, ki je v njih domovini, in to zlo je brezverstvo. Zavedni katolik se bori za svojo vero, in to ne morda za parado, ampak iz prepričanja, on sledi nauku svoje cerkve radi svoje sreče in miru, a ne zaradi nasilja. Zaveden katolik je varuh verskih resnic, katere hoče čiste izročiti svojemu potomstvu. V stoletju svobode zavesti, zmot, pokvarjenosti in propadanja družin, v stoletju svobodne misli mora biti vsak pojedinec obražen, ker tako bo zaveden član svoje cerkve. Katoliška cerkev ni proti izobraženju, temveč ona si mora prizadevati, radi sebe, radi verskih dober, ki jih v sebi hrani za bodoče rodove, da se vsak človek izobrazi, ker se ona sama s tem okrepjuje in si zagotavlja sijajno bodočnost, ki ji je po Kristusu obljubljena. In samo po pravi in temeljiti vzgoji in izobraženosti postali bodo iz mlačnih, vestni katoliki, iz sovražnikov branitelji, iz zanikernih goreči katoliki. Sile in reakcije cerkvi ni treba, to jej več škodi. Ona potrebuje razumnih in moralnih članov, ker ti so ji najboljši verniki.

Moderni duh se je dvignil proti oziru na prošlost, proti zgodovini, proti narodnostnemu principu, proti tradiciji in običaju, ki veže pojedinca; on uzgaja svetne državljane, ki nikogar ne cenijo razen sebe in ničesar ne čislajo, razen kar je v njih. V tem duhu neha požrtvovalno domoljubje, in mesto njega zavlada tekmovanje in borba; neha spoštovanje starosti in starodavnosti, javlja se preziranje in previsoka cenitev samega sebe; preneha

spoštovanje in ljubezen za svoj jezik, narodni ponos, zavlada pa neomejeno samoljubje, prestane koristna skrb za narodni napredek, a zavlada teženje po gospodarstvu nad slabšim, prestane zanimanje za svoje in tuje in kaže le se skrb zase; ne ustavlja se proti tujcem, ki narodu škodujejo, ampak proti rojenim bratom, ki se njih volji ne uda. Vzgoja krščanska pa hoče, da se razvija domoljubje, zanimanje za družabnost, smisel za starodavnost in narodno zgodovino; ona hoče vzgojiti domoljube, ki so srečni v sreči naroda, ki spoštujejo starost zato, kar so nam dobrega storili. Krščanska vzgoja navdušuje družabno zavest, in si prizadeva, da vzbudi v mladini sramežljivost in ji pripomore, da ostane moralna, nepokvarjena in plemenita. — To je torej reakcija in mračnjaštvo krščanske vzgoje!

Današnja družba boleha, in ta bolelost preti jo vničiti, a vzrok te boleznij je v nauku, da so vse države nastale po samovolji pojedincev, da so proizvod ljudske volje. Je li torej čudo, da podložniki sovražijo one, ki jih vladajo in tudi uredbe, ki jim onemogočujejo vladanje, in si prizadevajo, da z ljudsko voljo porušijo ono, kar je po ljudski volji nastalo. More se li država sama po sebi obraniti te boleznij? Odtegniti svobodo državljanom, uvesti suženjstvo, tega ne sme in ne more. Ali hoče pustiti, da vlada samovolja pojedincev? Ne more. V resnici, problemi socijalni, ki se tičejo države in družbe, niso problemi gospodarski in politični, ampak vzgojni. Ali katero vzgojno načelo jih gotovejše reši: krščansko ali protikrščansko, liberalno? Rešil jih bo oni, ki razvija v pojedincu družabno zavest, ki odpravlja vzroke sovraštva, nebrzdano sebičnost, ki izobrazuje človeka kot člana družbe, da privede svoje interese v sklad s skupnimi interesi, rešila jih bo krščanska k a t o l i š k a v z g o j a. Ta razvija v pojedincu prepričanje, da je družabna uredba od Boga, da je usajena v naravo človeka, in da sreča pojedinca obstoji v žrtvi za bližnjega, ker v požrtvovalnosti je užitek in sreča, požrtvovalnosti ona daje pravo zadovoljstvo. Tako vzgojen človek bode vesten delavec, požrtvovalen, zaveden državljan in domoljub, to bo veren podanik svojega vladarja, tak bode mogel braniti svoje pravice, svojo domovino in narodnost.

Današnje stanje krščanskega društva je v resnici komaj za silo, je bolešno. Društvo trpi, zadeva ga mnoga nesreča. Toda ne zastoj! Trpljenje, bol, nadloge uplivajo na članove, da se oderuhi in odirani, podložniki in nasilniki, zavedeni in vodniki, sovražniki in sovraženi, da se vsi pročiščujejo, da se vračajo k večni resnici in večnemu dobremu, vsi čutijo potrebo, da se združijo v veri, da pomagajo drug drugemu pripraviti se za večno življenje, za večna dobra. A pri tem prepородu je vzgoja v obče, in naposled vzgoja ljudstva eden glavnih faktorjev v tej veličastni procesiji, v kateri se človeštvo z muko primika k svojemu početku Bogu. Narode, ki tu ne sodelujejo, pogubilo bo lastno njih zlo. Rešili pa se bodo oni narodi, pri kojih delavski sloji voljno in z veseljem služijo vsakdanji kruh, zase in za oblastne in učene sloje in zaupajo svojim sinovom, ki jih vodijo, zanj skrbé, vzgajajo in k pravemu navajajo; in v takem narodu najdejo vodje, oblastniki, učenjaki in učitelji svojo edino srečo in užitek v sreči ljudstva. Taki družbi pa

je vzgoja in izobraževanje ljudstva očesna zenica, in to vzgoja in obraževanje po načelih, iz kojih so izklile predložene resolucije. (Resolucije smo svoj čas objavili.)

Dopisi.

Iz Idrije. Dasi se je „Učiteljski Tovariš“ že večkrat zaganjal v našo mlado podružnico „Slomškove zveze“, in je na najostudnejši način napadal njene člane, vendar je še ni ugonobil in je tudi ne bo. Naša podružnica deluje sicer skromno, a deluje vstrajno, ne gledé na to, kaj porekó njeni nasprotniki.

V četrtek, dné 18. aprila, je priredila svoj prvi shod v Spodnji Idriji. Ker se predsednik, g. I. Vogelnik, radi bolezní ni mogel udeležiti zborovanja, pozdravil je vse zbrane podpredsednik g. Ant. Hribar ter otvoril zborovanje. Tajnik, gospod Avg. Šabec, je na-to prečital dopisa, ki sta došla v zadevi podružničnih pravil, naznanil odlok visoke c. kr. deželne vlade, s katerim so se podružnična pravila potrdila ter naposled še prečital zapisnik o ustanovnem shodu, kateri se je soglasno odobril.

Kot druga točka je bila na dnevnem redu razprava g. Avg. Šabeca: „Vzgoja mladine k delavnosti“. Poročilo je bilo jako zanimivo in premišljeno sestavljeno. Gospod poročevalec je v prvem delu svoje razprave podal namen dela, v drugem pa je pokazal, kako naj učitelj privaja svoje učence k delavnosti. — Ko je še katehet g. Fr. Oswald podal nekatere misli kot dodatek oziroma spopolnjenje k ravnokar prečitani razpravi, in se je določilo, na kak način naj bi se v Idriji uplivalo na mladino, ki brezdelno postopa, da bi se ista že z mladega priva-

dila delu, izrekel je g. Anton Hribar soglasno odobravano željo, naj bi gospod Šabec priobčil svoj sestavek tudi v „Slovenskem učitelju“.

Nato se je določilo, da priredi podružnica svoje prihodnje zborovanje dné 30. maja na Vojskem. Ker bode isti dan tudi dekanijska vizitacija na Vojskem, se določi kot prva točka dnevnega reda hospitacija; a nato bode g. Fr. Oswald podal zbirko postav, ki določajo verske vaje šolske mladine.

K sklepu je gospod Avg. Šabec naznanil članom, da je podružnica pristopila kot član „Slov. šolski matici“, „Slovenski matici“, „Družbi sv. Mohorja“, „Pedagogičskemu društvu“ in Hrvatski matici“.

Ker se nihče več ne oglasi k besedi, zaključi podpredsednik gosp. Ant. Hribar zborovanje, zahvalivši se g. Avg. Šabecu na izbornem referatu, kakor tudi vsem navzočim na udeležbi z željo, da se v obilnejem številu snidemo pri prihodnjem shodu na Vojskem.

Konečno povzame besedo še gospod nadučitelj J. Bajec, ter izreka svoje veselje nad tem, da je podružnica najprej počastila njegovo šolo s svojim zborovanjem ter izreka v imenu vseh zahvalo gospodu podpredsedniku na njega spretnem vodstvu današnjega zborovanja.

Po zborovanju so se udeleženci zbrali v gostilni „pri Brumnu“ k skupnemu obedu, kjer so se ob izborni in ceneni postrežbi prav prijateljsko zabavali.

Slovstvo.

Kaj hočemo. Poslanica slovenski mladini. — 1901. — Komisijonalna založba L. Schwentnerja v Ljubljani.

Mladi ljudje podajajo to knjižico mladim ljudem in opozarjajo pri tem, da jim „ni mlad tisti, ki je mlad samo po letih, ampak vsakdo, čegar duh je mlad, pristopen novim modernim idejam, iz kratka: vsak, kdor se razvija in pri tem napreduje“... Brošurica ima tri dele. V prvem razvijajo mladi izdajateljji (ali — mladi izdajatelj? ... Ne vemo pač!) svoj: kaj hočemo? — V drugem odkriva Drag. Lončar svoje in svojih pristašev filozofično stališče nasproti liberalizmu, klerikalizmu in socialni demokraciji. — V tretjem poučuje prof. dr. Drtina v slovenskem prevodu o idealih vzgoje. — S tem zadnjim delom knjižice se bomo morda kdaj še v posebnem članku obširneje pečali. Omenjamo pa že danes, da je velikanski „mišmaš“ — „modernega človeka“, ki je v svoji religiji „nehal imeti zupanje v krščanski supranaturalizem“, ki več „ne obrača svojih oči proti nebu — tem bolj pa se je oprijel pozitivne strani krščanstva in v dejanski ljubezni k bližnjemu vidi mož-

nost spasenja“... Kdor prebere ta in še par podobnih stavkov v tem članku, njemu bo menda kmalu jasno, kakšni „ideali vzgoje“ so to, ki slone na taki konfuznosti idej o krščanstvu!...

Prva dva članka sta po mislih izvečine plagiat Drtinovega spisa. Kaj hočejo? to nam razkladajo ti mladi ljudje. A žalibog, da sami ne vedó, kaj hočejo! Enotno svetovno naziranje hočejo kot podlago za razvoj in napredek, — a treba jim še čakati nanj, da ga „moderna filozofija izdela...“ Dokler se pa to ne zgodi, dotlej naj bo dobro — krščanstvo! Seve krščanstvo tako, kakršno hoče g. Lončar: — Drtinovo krščanstvo, tisto zopet, v katerem je moderni človek nehal verovati supranaturalizmu in se zateka k ljubezni do bližnjega...

Škoda teh mladih ljudi, katerim se vidi, da jih dviga neko teženje po višjem nad navadno epikurejsko maso — škoda, pravimo, da nočejo enkrat poizkusiti s podlago pravega pristnega krščanstva, tistega, ki ni filozofem, marveč, kakor Začetnik njegov — pot, resnica in življenje! Ne imeli bi toliko zblojenih pojmov v mladih glavah, kot jih kaže ta knjižica!

—ab—

Šolske vesti.

Izpremembe pri učiteljstvu. Na Štajerskem: Na ljudsko šolo v Trbovlje je imenovan za nadučitelja g. Martin Regoršek istotam, učiteljem v Šmarjeti je imenovan provizorični učitelj g. Ludvik Šijanec istotam. Na ljudsko šolo v Marenbergu pride za učitelja gospod Otmar Herbst iz Trave. V Št. Vid, okraj ptujski, prideta za učitelja g. Rudolf Kocmuth in g. Ivan Klenovšek. Učiteljem na šoli v Sv. Križu, okraj mariborski, je imenovan provizorični učitelj g. Ivan Robnik, učiteljem na šoli pri Vel. Nedelji pa učitelj Jakob Preindel iz Hoč. — Učiteljici na šoli pri Sv. Petru, okraj Laško, je imenovana učiteljica gdč. Ana Hro-

vatin iz Dobja, učiteljici na ljudski šoli v Št. Ilju je imenovana provizorična učiteljica gdč. Helena Raunihar istotam, učiteljica v Jarenini je postala suplentka gdč. Ana Vauda, učiteljica v Polzeli je postala provizorična učiteljica gdč. Helena Dolenc istotam. V Stranice je imenovana za učiteljico provizorična učiteljica gdč. Antonija Valenčič istotam. — Umirovljena je na lastno prošnjo definitivna učiteljica gdč. Marija Konšek v Marenbergu. — Krajnima pomožnima učiteljema za celjski okraj sta imenovana gg. Planer Albin, dosedaj v Lembergu pri Šmarju, in Ignacij Kaffon, dosedaj v Remšniku pri Marenbergu. — Na Kranjskem. Provizo-

rična učiteljica v Mirni peči gospodična J. Ažman je imenovana za definitivno na dvorazrednici v Šentpetru. Na njeno mesto je prišla gđc. Klemenčič.

Potrjena slovenska učna knjiga. Naučno ministerstvo je odobrilo knjigo „Životopisni obrazi iz obsega obrta, umetnosti in industrije“, ki jo je spisal Fr. vit. Haymerle in v slovenščino preložil prof. Ant. Funtek. Knjiga obsega životopise raznih znamenitih obrtnikov in industrialcev, ki so se s svojim umom in svojo podjetnostjo pospeli do visoke stopinje in so s svojimi izumi pospešili občečloveški napredek. G. prof. Funtek je tem obrazom dodal še tri životopise znanih kranjskih podjetnikov in tvorničarjev Fid. Trpinca, Antona Samasse in Gustava Töniesa. Knjiga se posebno priporoča ravnateljstvom in šolskim odborom obrtnih šol in je zlasti primerna za darila pridnejšim absolventom obrtnih zavodov. Izšla je pri Bambergu v Ljubljani in stane vezana 1 K.

Pravico javnosti je podelilo vis. c. kr. naučno ministerstvo z odlokom z dne 13. marca t. l. (št. 6369) zasebni dekliski šoli „Elizabetišče“ v Tomaju na Krasu.

Razpisane učiteljske službe. Na Štajerskem. — Na sledečih šolah je stalno ali tudi provizorično namestiti ta-le učiteljska mesta:

1. V Majšbergu tri učiteljske službe z dohodki III. plačilnega razreda in vsaka s prosto izbo in

2. v Žitalah pri Rogatecu nadučiteljsko in eno učiteljsko mesto z dohodki III. plač. razreda in nadučiteljsko mesto s prostim stanovanjem.

Obeh deželnih jezikov zmožni prosilci (prosilke) za katero teh mest naj vložijo svoje prošnje, katere je opremiti z izpričevalom zreloizpita, učne usposobljenosti in z domovinskim listom do dne

19. vel. travna t. l. pri dotičnem krajnem šol. svetu. — Gledé nadučiteljskega mesta se mora tudi dokazati usposobljenost pomožnega poučevanja v katoliškem veronauku. — Do 15. maja so razpisane sledeče siužbe:

V okraju Celje: na štirirazrednici v Grižah učiteljsko mesto (III. plač. razred).

V okraju Konjice na štirirazrednici pri Sv. Duhu pri Ločah služba učitelja event. učiteljice (III. plač. razred; na enorazrednicah v Št. Joštu ob Kozjaku, v Št. Jakobu v Resniku službe učitelja-voditelja.

V okraju Šmarje: na trirazrednici v Št. Petru (3. plač. razred) dve službi za učitelje (event. učiteljice); na trirazrednici v Zibiki (3. plač. razr.) služba učitelja (event. učiteljice).

V okraju Gornji grad: na dvorazrednici v Gorici in na trirazrednici v Mozirju po ena služba učitelja, event. učiteljice (3. plač. razr.)

V okraju Laško: Na enorazrednici pri sv. Nikolaju pri Laškem (3. plačilni razred) služba učitelja-voditelja, in na petrazrednici (s paralelko) v Hrastniku služba učitelja, event. učiteljice.

Razpisane učiteljske službe. Na Kranjskem: Na enorazrednici v Retečah pri Škofji Loki je razpisana služba učitelja-voditelja s postavnimi dohodki in prostim stanovanjem v definit. event. začasno nameščenje. Prošnje na c. kr. okr. šolski svet v Kranju do 31. maja t. l.

Na enorazrednici v Robu je razpisana služba učitelja in voditelja s postavnimi dohodki v definitivno event. začasno nameščenje. Prošnje do 25. maja na c. kr. okr. šolski svet v Kočevju.

Revizija učne metode za ljudske šole. C. kr. dež. šol. svet za Kranjsko je sklenil dispozicijo učne snovi, vpeljano na ljudskih šolah, z odlokom dne 19. marca 1879, št. 119, iznova pregledati in pre-

delati. V ta namen se je izvolil odsek, obstoječ iz desetih udov, ki se bode pod predsedstvom deželnega šolskega nadzor-

nika takoj lotil dela, katero ima izvršiti v teku dveh let. Osnovni shod tega odseka je bil 28. aprila.

Drobtine.

Napredna učenost „Laibacher Schulzeitung“, kateri je nedavno „Tovariš“ dal spričevalo, da je „izvrstno vrejevan list“, prinaša že od 1. januarja počenshi obširno in zelo natančno kritiko Jak. Dimnikove knjige „Avstrijska zgodovina za ljudske šole“. In ta kritika je vničevalna. Kar usmiljenje s pisateljem se te polasti, ko čitaš, kako mu kritik secira poglavje za poglavjem, stavek za stavkom, in zavrača njegove trditve, ali pa kaže, da si same nasprotujejo. Knjiga je polna protislovij, zgodovinskih neresnic in pomanjkljivosti. „Im Buche wird lustig darauf losgeredet“, pravi kritik, „Wichtiges und Unwichtiges, Richtiges u. Falsches, Nöthiges u. Überflüssiges läuft wirr durcheinander. Gemachte Angaben werden liegen gelassen und vergessen und leichtsinnig neue, die nicht besser sind, an die Stelle gesetzt.“ — In zopet: „Besser thäte er, wenn schon das eigene historische Wissen ein zu schwacher Schwimmgürtel ist, den zünftigen Historikern, auf deren Krücken er Vorstellungen gibt, nicht ins Handwerk zu pflügen und ein bekanntes Sprichwort von einem Schuster und seinem Leisten zu beherzigen.“ (Laibach. Schulzeitung Nr. 4, str. 75, 76.) Mi temu umestnemu opominu nimamo ničesar pridejati.

Nemške želje. Nemško društvo (Deutscher Verein) v Ljubljani se je lotilo na svojem glavnem shodu dné 22. marca tudi nekaterih šolsko-političnih vprašanj in stavi zahteve, ki znova pričajo, da se Nemci ne odlikujejo po skromnosti, čeprav so v neznatni manjšini. Najpreje je zahteval nemški učitelj Uhl, da naj se

pri mestnem šolskem svetu vstanovi poseben odsek za nemške šole z nemškim učnim jezikom. Potem so želeli poslopja, kjer bi se namestila nemška višja dekliška šola, deška šola in otroški vrtec nemškega „Schulvereina“ (To je njihova skrb). Slednjič so sklenili protestirati, da se jemlje mladina k misijonskim pridigam v ljubljanskih cerkvah. — Te pridige so bile seveda posebno nevarne za mladino in „Deutscher Verein“ si je stekel nevenljive zasluge, da je o pravem času oblasti na to nevarnost opozoril!

Predlog o ureditvi plač dunajskega učiteljstva. Pri obilno obiskani skupščini „društva učiteljev in šolskih prijateljev na Dunaju“ 8. marca t. l. je stavil mestni svetovalec Tomola predloge, ki so postali sedaj zelo potrebni, da se zboljšajo plače dunajskih učiteljev. S temi predlogi, če se izvedó, se bode stanje učiteljev znatno izboljšalo. Temeljna plača za ljudske učitelje je 1600 K, za katehete in mestne učitelje 2000 K; razven tega 5 doklad vsako tretje leto po 200 K in 5 doklad vsako četrto leto po 200 K, kakor tudi 600 K stanarine pri skupni plači 2000 do 3000 K, in 1000 K pri plači 3000 do 4000 K. Stanje bi bilo torej precej boljše, če se predlogi nespremenjeni sprejmejo. Za katehete odločeno je največ 21 ur na teden; a vsaka ura preko tega se nagradi s 100 K.

Ta predlog jednači v plači učiteljev dunajskim magistratnim uradnikom od VIII.—IV. razreda, a razlika je samo ta, da se vračunava v pokojnino magistratnim uradnikom tudi jedna polovica, a po

najnovejši naredbi tudi druga polovica stanarine.

Hiše za varstvo šolske mladine. V Krakovem obstoji „Związek rodzicielski“, ki že nekoliko let vzdržuje „Domy opieki dla dziatwy szkolney“. Društvo zbira deco iz ulic v tople in svetle dvorane, kjer se pod nadzorstvom učiteljev uči dane lekcije, piše naloge, čisti in popravlja svojo obleko, a naposled se zabavajo s telovadbo, petjem in čitanjem dobrih knjig in krepé s čajem in kosom kruha. „Związek rodzicielski“ vzdržuje sam osem takih hiš, a v vsaki je več kot 60 otrok. V Lvo vu je 14.000 otrok v ljudskih šolah, a od teh je četrtnina siromašnih starišev. Vzdržavanje enega učenca stane na dan 7 do 8 vinarjev. Ker društvo nima velikih dohodkov razun mestne podpore in neklih ustanov, ne more napraviti takih hiš pri vsaki šoli in jih tudi ne vzdrževati celo leto, ampak samo v decembru, januarju, februarju in marcu. Vzdržavanje ene take hiše stane na mesec okoli 100 K. V decembru l. 1900. se je dalo otrokom 16.776 porcij čaja, v prosincu t. l. pa 12.560 porcij. V poletnih mesecih prireja „Związek rodzicielski“ za vso šolsko mladino igre in zabave na prostem, da se po šoli tudi telo okrepi. Društvo si prizadeva zato stalna mesta in vrtove dobiti. Tudi za mladež srednjih šol hoče napraviti primerne prostore, v katerih bi odrasla mladež, ki je brez nadzorstva in nastanjena v tesnih, podzemeljskih stanovanjih ter zato izpostavljena demoralizaciji, mogla dobiti mirno mesto za učenje in za primerno zabavo.

Vychovatelske Listy. Hlas učitelu katolicky smyšlejicich. (Pedagogički listi, glasilo katoliško mislečih učiteljev.) Pod tem naslovom nam je došel na ogled nov češki katoliški šolski list. Veselo nas je iznenadil ta pojav katoliškega gibanja

med češkim učiteljstvom. Saj jih je ravno med slovanskimi šolskimi listi tako malo, ki bi odločno zagovarjali katoliška načela vzgoje in se trudili za katoliško organizacijo učiteljstva. Tem radostneje moramo pozdravljati vsakega novega sobojevnika na tem polju. „Vychovatelske Listy“ izhajajo 5. in 20. dan vsakega meseca in stanejo na leto 6 K. Urednik jim je g. Alojzij Adamec, učitelj na meščanski šoli v Ivančicah. Prva številka prinaša: Uvodni slovo (uvodna beseda); O aestetičkem vzdelani (o estetiški izobrazbi); Kdo chrani učitele před surovosti zpustlych děti? (Kdo brani učitelje pred surovostjo podivjanih otrok?) Slepa a hluchonema zoroven; (Slepa in gluhonema zajedno) in Zpravy (Vesti). — V pesniško-vznesenem slogu je pisan program, katerega hočemo v celoti podati:

Stoletje je zatonilo. Rodilo je velike misli, ki so bile odete v lepe besede, rodilo je tudi velike čine, s katerimi se bodo okoristili bodoči vek, ali škoda, da je končalo z veliko žalostjo. Odpravilo je nepravnost in suženjstvo. Ni nam dalo ljubezni, ki je potrpežljiva in dobrotljiva, ki ne zavida, ne misli zlega, se ne veseli krivice, marveč se raduje v resnici. Odšlo je žalostno, ker ni učinilo konca ljudski bedi in krivici.

Ljudstvo je nezadovoljno, a inteligenca se oddaljuje od solnca — Krista, brani se Njegove ljubezni in tam išče sreče, kjer je nikdar ne najde. Ne zato smo ubogi in nesrečni, ker nas Kristus ne more osrečiti, marveč zato, ker nismo storili, kar je hotel naš največji učitelj. Blodili smo in po velikih težavah in nevarnostih smo našli pot in življenje. Glej, solnce novega veka izhaja, pojdimo za Njim!

Utrudili smo se v dolgem in težkem boju, težko bomo šli z lilijami h kraljestvu ljubezni, omamlja nas njihov sladki duh,

ker se jih še nismo privadili, ali z njimi povedemo svoj najdražji zaklad, svojo deco. Odpremo ji celo srce in ji pokažemo pot k solncu, jasnosti, veselju, življenju.

Tolažimo se z bodočnostjo, pili bomo iz studenca večne lepote, navduševali se za veliko delo z vzajemno ljubeznijo, pripravljali skupno svoji deci lepšo bodočnost — zato vstanavljamo svoj list, da spoji oddaljene duhove, sčisti naše misli in potolaži oslabele in nevedne.

Naš najvzvišenejši vzor bode Kristus. K njemu nas vodi tihi, govoreči glas v naši duši, blažeč nas z nebeškim mirom, vsi čutimo Njegov sladki dih, ali sméšno prevzetni, nikdar mirni, nenasitni razum naš odvrta od Njega in nas žene v temno propast. Učimo se ljubiti Krista, Kristus nas bo varoval.

Hočemo, da bi bila moderna šola prešinjena z duhom Kristovim, da bi prešinjala Njegov vzvišeni nauk delo naše dece. Hočemo, da bi slonel šolski pouk na zakladih vede, hočemo odločnega napredka v sestavi šolstva, ali nikdar se ne bomo zadovoljili s krivo vedo, nikdar ne pojdemo za pogubnimi gesli.

Na vseh straneh se dela, da se vpelje znanstvena ali naravna morala v šole, ki naj bi vzgojevala in varovala našo mladino. Mi trdimo, da ni znanstvene naravne morale, ki bi slonela na trdni podlagi. Etični sestavi so nebrojni, ali noben ni dosegel čistote in vzvišenosti krščanske morale, kakor bomo dokazali v „Vychovatel'skych Listech“. In dodajamo besede našega Lindnerja (Drobné články paedag.

str. 58): „Krščanska morala je sposobna, da preobrazi svet, a jednega je treba: da bi se po nji ravnali.“ Hočemo, da bi bilo vse vzgojevanje prešinjeno z narodnim duhom, ne samo z njega zunanjimi znamenji, kakor so ornamenti, pesni, rekla i. dr., marveč da bi se bolj ozirali na pravno čistoto in silo našega katoliškega ljudstva, da bi jo vcepili globoko v srce češke mladine.

To so naša glavna načela in želje; v vsem ostalem podajemo roko vsem delavcem dobre volje na polju šolstva. Mi smo zapuščen, lastnemu ljudstvu neznan stan učiteljski in pravih prijateljev imamo tako malo! Združimo se, ljubimo se! Če si podamo vsi roko v roko, pridemo hitro do istega cilja. Vzvišeni duhovi niso sebični in dovršijo častivredne namene.

Vsem, ki so svoje srce darovali mladini in mislijo z nami: pozdrav!“

Tako se glasi program novega bratskega nam lista. Sobojevniku v češki Moravi iskren pozdrav in obilo božjega blagoslova! — List vsem češčine zmožnim bravcem priporočamo!

Glavna skupščina „Zaveze“ bode letos o binškoštih na Bledu.

Umrla je v Ljubljani gospa Ernestina Gabršek, soproga g. nadučitelja Frana Gaberška. R. I. P.

Mati piše svojemu sinu učitelju: „Ti tedaj pišeš, da se v šoli trudiš — kolikor se moreš, a vendar brez uspeha. Ali verjemi mi, dragi sin, ti moraš za deco tudi vroče moliti, vedi, da je vse dobro dar božji. K. Sch.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.
Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.

Tiska Katoliška Tiskarna.